

Mučno rojevanje novomeškega radiokluba YU3DJR – S59DJR

Avtor: Jože Konda, S52AB
Email: s52ab.joze@gmail.com

Pričujoč zapis je nadaljevanje že objavljene zgodovine novomeške radioamaterske dejavnosti v CQ ZRS, 1/2 - 2018, ki v lokalnem mediju Dolenjski list datira v obdobje od maja 1950 do 1964. Od tedaj (2018) so pridobljeni novi dokumenti, ki razkrivajo, kako se je rojevanje novomeškega radioamaterstva odvijalo v okviru Zveze radioamaterjev Slovenije (ZRS) in občinski ravni.

Cilj zapisa je na novo osvetliti dogodke koncem štiridesetih, v začetku petdeset let ter sredine in do konca šestdesetih let prejšnjega stoletja, kot tudi vsaj delno negirati Napoleonovo trditev, da je zgodovina kup nesmislov, o katerih smo se dogovorili.

Dogajanja 1949 – 1952

Pregled razpoložljivih dokumentov iz arhiva ZRS razkriva prizadevanja med ZRS in organi v Novem mestu, ki bi morali prevzeti aktivnosti za ustanovitev radioamaterskega društva in sicer:

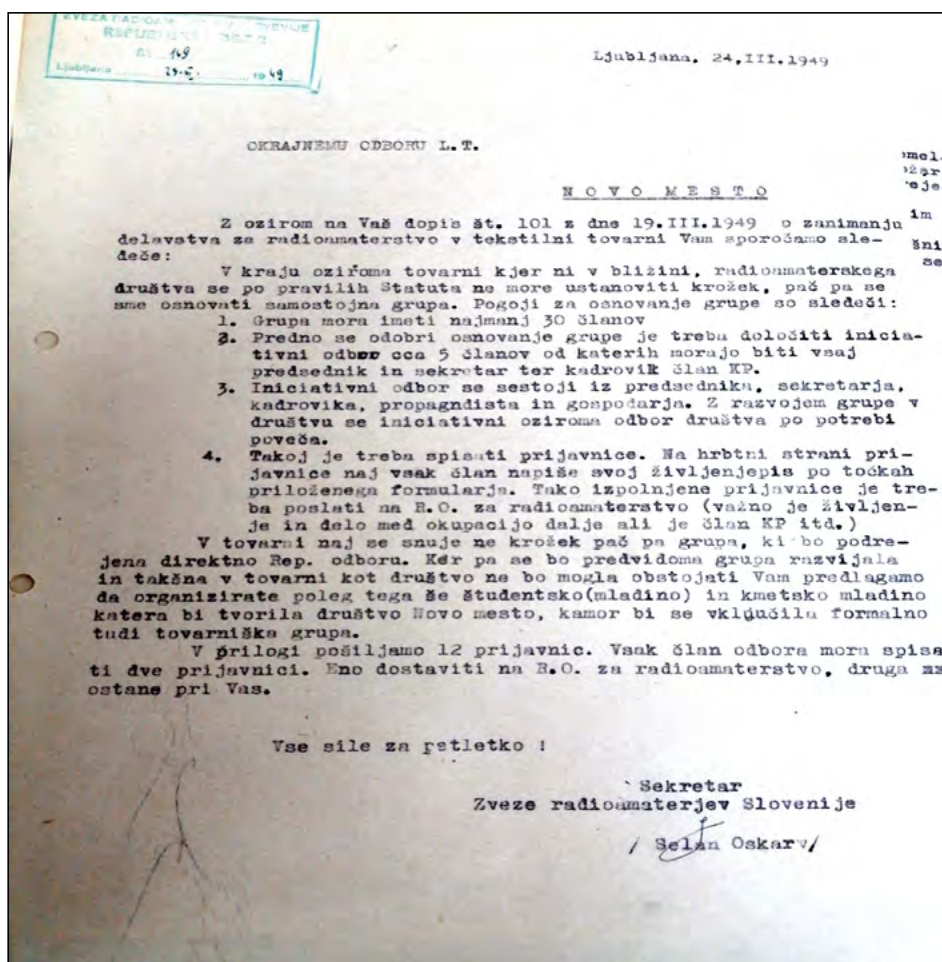
18.marca 1949 Okrajni ljudski odbor ljudske tehnike Novo mesto obvesti Zvezo radioamaterjev Slovenije, »o zanimanju delavstva za radioamaterstvo v tekstilni tovarni«.

24.marca 1949 tedanji sekretar ZRS daje v odgovoru dokaj podrobna navodila za pristop realizaciji (dokument_št1), ki so za današnji čas, zelo zanimiva - povzetek :

- najprej se osnuje »osnovna grupa«, ki mora imeti najmanj 30 članov
- vendar še preden se ustanovi osnovna grupa, se mora ustanoviti iniciativni odbor petih članov s predsednikom, sekretarjem in kadrovikom, ki morajo biti člani komunistične partije. Ostala dva člana iniciativne grupe sta propagandist in gospodar.
- vsak član grupe, mora izpolniti prijavnico. Na hrbtni strani prijavnice vsak član

napiše življenjepis po točkah iz formularja, v katerem je važno opisati delovanje med okupacijo in naprej ter članstvo v komunistični partiji. Mimogrede, s tem zadnjim, sem imel probleme še v letu 1969 v fazi pridobivanja svojega radijskega dovoljenja.

- grupa je podrejena direktno Republiškem odboru za radioamaterstvo
- nadaljnja navodila so nekoliko zmedena in nejasna, saj razširjajo pričakovanja, da se v aktivnosti vključi tudi študentsko in kmečko mladi-

Dokument št. 1

no, ki bi tvorila »Društvo Novo mesto« v katero bi se vključila tudi »Tovarniška grupa« ... ?! Torej, za razmere tistega časa v Novem mestu, vsekakor kolosalna in (pre)zahtevna zadeva.

Brezplodno nadaljevanje, marec – december 1949

Seveda je bilo za pričakovati težave glede na deloma nejasne zahteve in pričakovanja ZRS in Republiškega odbora za radioamaterstvo, ki je deloval po smernicah: vse za petletko in tehniko narodu.

18.julija 1949 pošlje sekretar Izvršnega odbora ZRS, opozorilo in poziv Okrajnemu odboru ljudske tehnike, da:

- pošlje izpolnjene prijavnice radioamaterske grupe z življenjepis in karakteristike »odbornikov«.. ?! ki jih očitno sploh ni bilo, ker grupa in iniciativni odbor očitno nista obstajala,
- opis kaj se je že, oziroma se še bo kaj začelo delati.

21.decembra 1949, pošlje sekretar ZRS ... Radioamaterskemu društvu Novo mesto, ki po razpoložljivih dokumentih, niti formalno še ni ustanovljeno, »material za pravilno razvijanje dela radioamaterskega društva« in sicer:

- Statut Zveze radioamaterjev Jugoslavije (začasn)
- Pravila društva radioamatera – delokrug rada
- Uputstva za osnivanje i organizacijo rada društva radioamatera

Očitno na ZRS niso utegnili niti prevesti določenih dokumentov, oziroma si urediti Statut Zveze radioamaterjev Slovenije, ki je ta čas že samostojna organizacija v okviru »Saveza radioamaterov Jugoslavije (SRJ)«, ampak se pri ustanavljanju lokalnega društva naslanjajo na statut SRJ in zvezne dokumente.

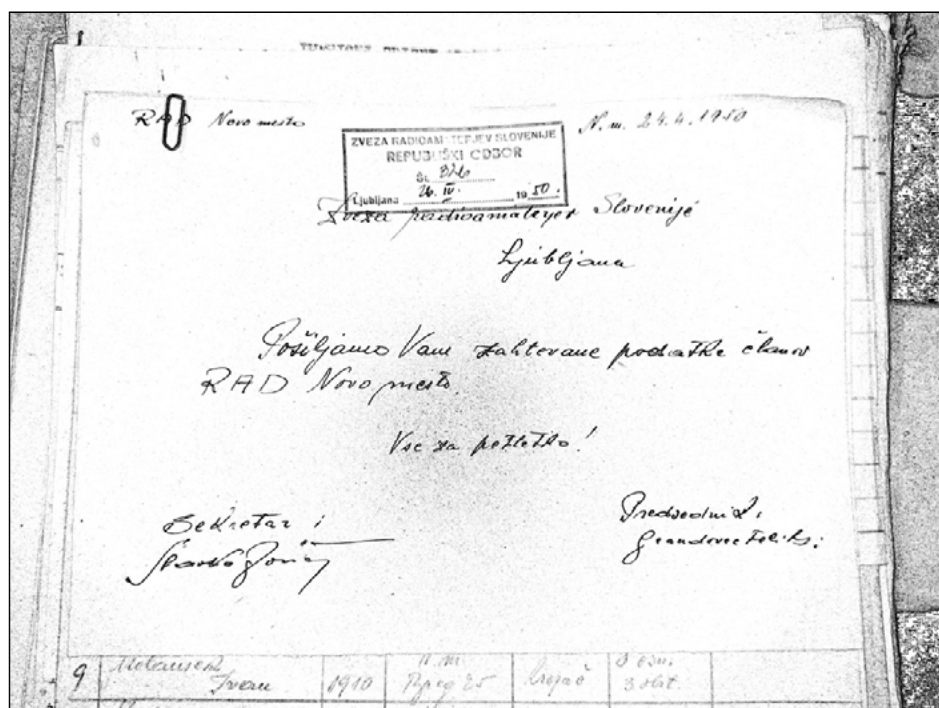
24.decembra 1949 v imenu Izvršnega odbora ZRS sekretar ZRS obvesti tudi (neustanovljeno) Radioamatersko društvo Novo mesto, da ob priliki volitev v republiško skupščino, kandidirajo iz Radioamaterskega društva Novo mesto, tudi dva člana Izvršnega odbora ZRS in sicer tovariša majorja Slapnika in Jakopič Antona. Ta dva člana naj predlaga društvo poleg članov, ki naj bi jih Radioamatersko društvo Novo mesto,

dodatno predlagalo iz svojih vrst. Vse to gre upoštevati za prihajajočo redno letno skupščino ZRS 8.januarja 1950.

31.decembra 1949 Izvršni odbor ZRS pošlje vsem radioamaterskim organizacijam vabilo in navodila za izvedbo redne letne skupščine ZRS 8. Januarja 1950 v Cekinovemu gradu. Dokument vsebuje dnevni red, število delegatov iz posameznega društva in neke zanimive navedbe in usmeritve za delo in odvijanje skupščine kot na primer:

- v kolikor radioamatersko društvo (novomeško ima dva delegata), ni uspelo izvoliti navedeno število delegatov na svoji skupščini, pošlje vseeno delegate in kot dopolnile opazovalce ... ?! Zanimiva zahteva. Pač, naj se znajde kakor ve in zna.
- navodila za delegate, ki pridejo dan prej z vlakom in kako jim je ravnati,
- delegati se morajo pripraviti na diskusije po priloženih tezah,
- predsednik in sekretar (gre verjetno za posamezno vabljenno društvo), morata (!) obvezno diskutirati,
- predvidene so tudi »načrtne diskusije« ... za močnejše delovanje posameznega društva,
- na koncu je poudarjeno, da mora biti skupščina kvalitetna in da mora doprinesiti svoj delež k jačanju in širjenju organizacije, kakor tudi dati pravilno linijo našemu nadaljnjemu razvoju ... smrt fašizmu – svoboda narodu, vse za petletko.

Torej, Radioamatersko društvo Novo mesto na skupščini ZRS, 8.januarja 1950, sodeluje z dvema delegatoma iz Izvršnega odbora ZRS in dve-

Dokument-št02 - poslan spisek članov

ma svojima delegatoma. Iz dokumenta ZRS o potnih stroških namenjenih za udeležene delegate je razvidno, da sta se iz Novega mesta skupščine udeležila dva delegata. Kako se je delo skupščine odvijalo in kako so delegati iz Novega mesta sodelovali, nimam podatkov.

24.april 1950, Radioamatersko društvo Novo mesto, pošlje ZRS spisek članov

Predsednik društva Grandovec Feliks in sekretar Zorič Slavko, po več kot enem letu pozivov, pošlje ta spisek članov (dokument-št02). Spisek vsebuje imena in priimke 36 članov društva, njihove letnice rojstva, naslov bivanja, poklic oziroma delo, ki ga opravlja, šolskoizobrazbo in operatersko kategorijo.

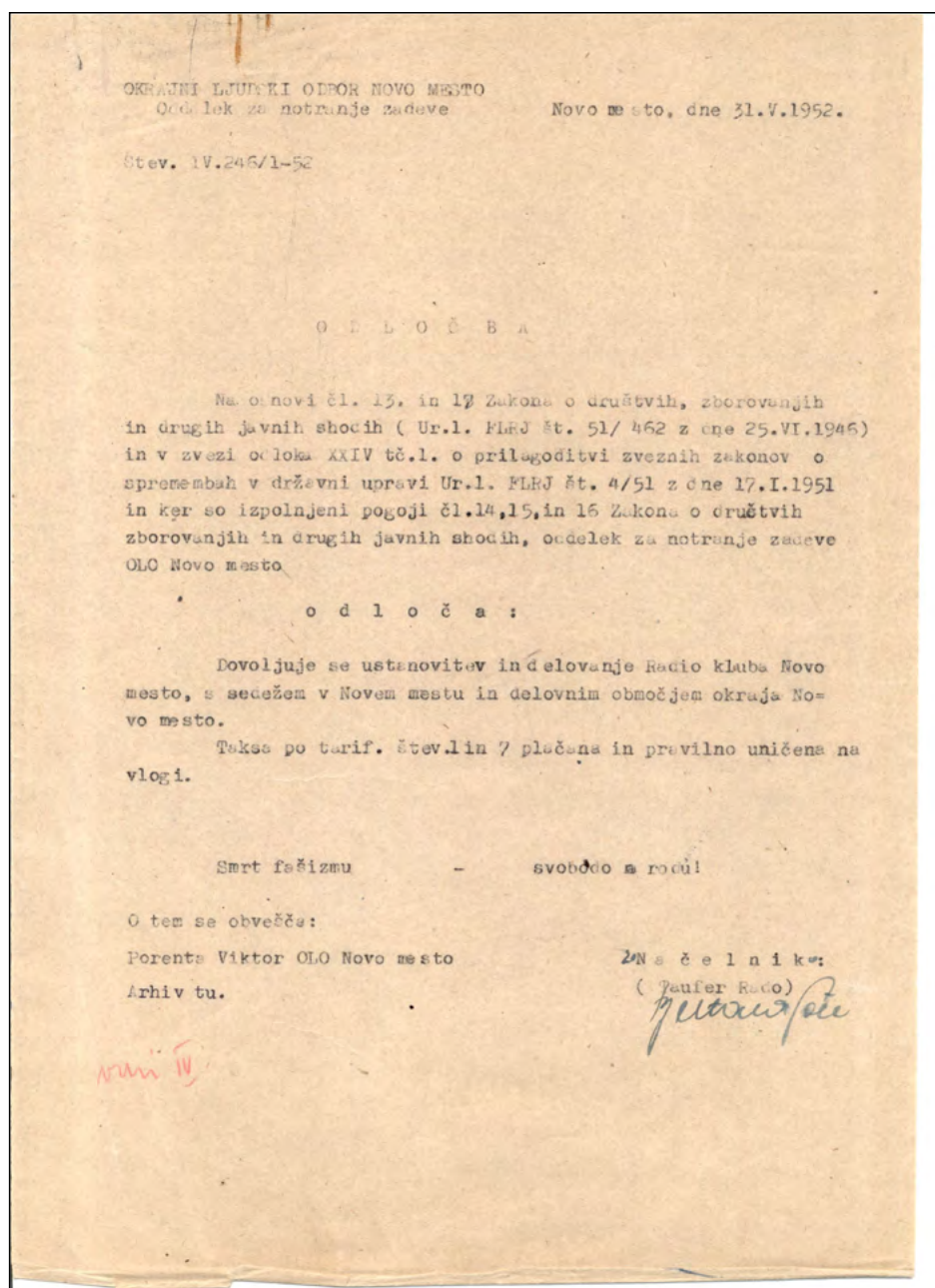
Iz spiska je razvidno, da sta samo dva operaterja in to A kategorije (Grandovec Feliks in Lipušček Anton), kar je zanimiva navedba, ker vprašljivo ustanovljeno društvo, niti slučajno ni imelo kake radioamaterske opreme. Torej navedena A kategorija, menim, da je zelo vprašljiva, ker se ve, kakšne zahteve so bile že za B kategorijo takratnega časa – no, vsaj v šestdesetih in sedemdesetih letih. Kakorkoli, glede na pregled navedenih članov iz spiska, je videti, da je vanj vpisana večina oseb, ki z radioamaterstvom nima nobene zveze – večino sem poznal. Celó v Upravnem odboru društva, čigar spisek postoji, so osebe, ki takrat in kasneje, niso imele nobene zveze z radioamaterstvom ... SF-SN vse za petletko ! Važno je biti »na liniji«.

Registracija na občinski ravni

14.januarja 1952, skupina desetih članov vloži Prošnjo Poverjeništvu za notranje zadeve Novo mesto, da se jih registrira, pri čemer se Radioamatersko društvo Novo mesto v prošnji preimenuje v Radioklub Novo mesto:

- v času od aprila 1950 pa do januarja 1952 se je očitno opravila prenova spiska članov, ki je v Prošnji Poverjeništvu, bistveno krajši – 10 članov,
- sedež društva je v Novem mestu, klubski prostori pa so na Kapiteljski ulici 1 v Novem mestu,
- v Prošnji navedeni člani, sami sebe imenujejo ustanovitelji društva, kar je nenavadna navedba, saj je, kot vidimo, društvo aprila 1950, dokumentirano že imelo svoje organe,
- med deset navedenih članov so navedeni predsednik, tajnik, blagajnik in gospodar radiokluba, ki niso povsem isti kot v spisku iz aprila 1950,
- protislovje je, da se v Prošnji navaja, da Radioklub Novo mesto že obstaja od leta 1949 in je registriran pri ZRS. Torej, ne morejo biti ustanovitelji.

O Prošnji je odločal Okrajni ljudski odbor Novo mesto, Oddelek za notranje zadeve, ki je o tem odločil in 31.maja 1952, izdal odločbo (dokument-št03), da se dovoljuje ustanovitev in

Dokument-št03

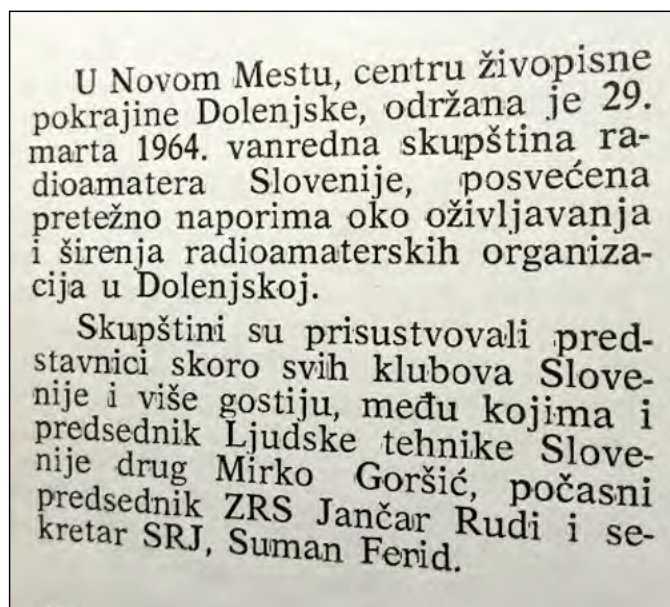
delovanje Radiokluba Novo mesto s sedežem v Novem mestu in delovnim območjem okraja Novo mesto. Torej, ustanovitev že ustanovljenega.

Radioklub Novo mesto, gre leta 1952 v mrak in temo »zimskega spanja«...

Iz navedenega je razvidno, da je bila ustanovitev Radiokluba Novo mesto bolj politične narave v stilu »tehniko narodu« in »vse za petletko«, kjer so vodilni politični veljaki, morali nekaj prikazati tudi na tem področju. Pomoči v materialnih in finančnih sredstvih ni bilo oziroma ne v višini, da se osnuje sprejemno oddajna sekcija, s katero bi se Radioklub pojavil na frekvencah. Nekakšni prostori so sicer bili, kjer so redki entuziasti v petdesetih letih, med katerimi je bil vsekakor Janez S53MJ, izkazovali svoje veselje do radioamaterstva in z lotanjem, ker za kaj več, ni bilo možnosti. Dokumentov, ki bi dokumentirano prikazali aktivnost Radiokluba Novo mesto v obdobju 1952 do 1964, v arhivu ZRS, ni najti.

»Zora novega dne«

Ker se je potovanje začelo v temi, se lahko konča le v svetlobi. Ali v grobu. Očitno je bilo pristojnim na republiški ravni, zadolženim za promocijo in izvedbo reka »tehniko narodu«, po dvanajstih letih dovolj organizacijskega spanja. V tem delu Slovenije, v okrožju Novega mesta, je bil radioklub v Semiču že ustanovljen leto prej. V samem Novem mestu pa ni in ni šlo. S ciljem oživljanja in širjenja radioamaterskih organizacij na Dolenjskem, je bila 29.marca 1964 sklicana izredna skupščina ZRS s predstavniki

Izrezek-št4

skoraj vseh radioklubov ZRS in drugimi predstavniki te branže, vključujoč sekretarja SRJ (izrezek-št4). Radioklub je dobil ustrezne prostore, primopredajnik LIB, ki je deloval na območju 80 metrov s CW in AM modulacijo in je bil zaradi dotrajanosti, življenjsko nevaren za uporabo. Antena je bila povsem improvizirana žica nedoločene dolžine. Na dvometrskem področju je bil na razpolago AO10, ki pa brez antene do leta 1967, ni bil v funkciji.

Leta 1967, se je zaradi tega nevarnega stanja, na mizi PPS že nahajal Haliklaftersov X100 in TX hm z 2x 807. Če je bilo še v 60tih letih za nek znosen denar povprečnega radioamaterja težko priti do naprav za pojavljanje na frekvencah, so se leta 1969 zadeve spremenile na bolje. Z nabavo TS510 in postavljenno W3DZZ anteno, je bilo odprto okno v svet. Radioklub Novo mesto je prvič zapisan kot udeleženec KV tekmovanja v reviji SRJ Radioamater v tekmovanju »Kup SRJ 1969« in med klubskimi postajami zasedel 49 mesto. Kot prva udeležba na UKV tekmovanjih je evidentirana udeležba v tekmovanju Tesla memorial 1969, v kategoriji stacionarnih postaj 55 mesto. Ostalo je novejša zgodovina.

Povzetek:

- Zametki radioamaterstva v Novem mestu segajo v leto 1949, ko je bil radioklub, kakršen je pač bil, registriran pri ZRS,
- aprila 1950 po več urgencah, predsednik in sekretar radiokluba, na ZRS pošljeta spisek članov in Upravnega odbora,
- 31.maja 1952 je radioklub dobil dovoljenje za delo tudi od pristojnega organa novomeške občine,
- po razpoložljivih dokumentih ZRS sledi mrtvilo od leta 1952 do leta 1964,
- marca 1964 se klub, na konkretno pobudo radioamaterske srenje v okviru ZRS in SRJ, zbudi iz anestezije in postane »polnokrven«. V prvih dveh letih so osnovo aktivnosti v PPS opravili oficirji – vezisti bližnje vojašnice JLA in dva »civila«. Vsi C kategorije. Od leta 1968 se je število operaterjev povečalo in radioklub je zaživel.

Med člani radiokluba so dolgo veljala različna stališča glede ustanovitve. Ta zapis sem pripravil, da se zadeve glede tega zbistrijo, kolikor se to sploh lahko, ker je bilo vsaj v prvih letih delano zelo po domače. Tako naj si pač vsak sam zase izbere zanj ustrezen datum, ki ga bo imel za začetek delovanja Radiokluba Novo mesto.

Zahvala

Zahvaljujem se Zdenku S51WQ za vložen trud pri iskanju dokumentov v arhivu ZRS kot tudi S52RS.